

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Finansdepartementet

Yttrande över Ett statligt stöd för driftsäkra och robusta posttjänster

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Det nu remitterade förslaget syftar till att säkerställa driftsäkra och robusta posttjänster. Postoperatörer ska kunna söka stöd för att stärka upp robustheten i verksamheten. I konsekvensutredningen finns det en tydlig beskrivning av vad förslagsställaren vill uppnå med förslaget. Det finns också beskrivningar av alternativa lösningar och vilka konsekvenser som bedöms uppstå om någon åtgärd inte vidtas.

Däremot är beskrivningen av förslagets påverkan på företagets kostnader och intäkter ofullständig. Stödets utformning och de villkor som behöver uppfyllas för att få stöd kan påverka konkurrensförhållandena mellan de företag som beviljas stöd, och de företag som får avslag. Likaså hur de mindre företagen kan påverkas i förhållande till större företag. Sådana beskrivningar saknas i konsekvensutredningen, men hade varit behövliga.

Trots vissa tydliga beskrivningar i konsekvensutredningen finns det alltför många ofullständiga beskrivningar i delar som är centrala för att fullt ut kunna bedöma förslagets effekter. Enligt Regelrådet uppfyller därför konsekvensutredningen inte kraven.

Innehållet i förslaget

Remissen innehåller promemorian Ett statligt stöd för driftsäkra och robusta posttjänster. I promemorian föreslås ändring i förordningen (2018:1300) om statligt stöd för driftsäkra och robusta kommunikationer. Det föreslås att statligt stöd ska kunna lämnas till företag för att genomföra vissa åtgärder för driftsäkra och robusta posttjänster i syfte att skydda tjänsterna och kommunikationerna mot allvarliga hot och påfrestningar i fredstid och vid höjd beredskap. Vidare föreslås att stöd enligt förordningen får lämnas till ett företag för att genomföra åtgärder för driftsäkra och robusta posttjänster och elektroniska kommunikationer i enlighet med vissa EU-rättsliga regelverk.

Förordningsändringen föreslås träda i kraft den 1 april 2025.

Bedömning av delasppekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

I konsekvensutredningen anges att målet för postsektorn i Sverige är att det ska finnas en posttjänst av god kvalitet i hela landet som uppfyller de krav som anges i postlagen

(2010:1045). Det anges att av Försvarsberedningens delrapport Kraftsamling – Inriktning av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret (Ds 2023:34) framgår att den ökade digitaliseringen har inneburit att allt fler tar emot information via digital post, inte minst från myndigheter. Verksamheter som innefattar distribution av brev och paket fyller dock fortsatt en viktig funktion och kan komma att öka under tider av höjd beredskap och krig. Denna distribution är samtidigt sårbar för elavbrott, sabotage och störningar i väg- och järnvägsnäten. Vidare framgår att medier har en viktig funktion för samhällets förmåga att hantera kriser och höjd beredskap. Distribution av brev, nyhetstidningar och paket fyller en viktig samhällsfunktion för att effektivt, både geografiskt brett och i tid, kunna sprida samhällsviktig information, budskap som kallelser till tjänstgöring och förnödenheter vid kriser, höjd beredskap och krig.

Vidare anges att i november 2021 gav regeringen Post- och telestyrelsen (PTS) i uppdrag att göra en konsekvensutredning av ett införande av en förordning om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (SGEI) för posttjänster. I sin redovisning av uppdraget konstaterade PTS att robustheten i de svenska posttjänsterna behöver öka och att detta lämpligen bör ske genom att de aktörer som bedriver postverksamhet ges en möjlighet att ansöka om ekonomiskt stöd för åtgärder som syftar till att öka robustheten i tjänsterna. Myndigheten förordade att detta lagtekniskt genomförs genom att även stöd till postsektorn omfattas av förordningen (2018:1300) om statligt stöd för driftsäkra och robusta elektroniska kommunikationer. Det anges att enligt PTS bedömning finns det i dagsläget endast en operatör som kan erbjuda tjänster över hela landet på ett sätt som uppfyller samhällets samlade behov av posttjänster, inklusive befordran av brev, såväl under fredstida kriser som under höjd beredskap. Enligt PTS statistik för 2024 finns det dock sammanlagt 25 operatörer med tillstånd att bedriva postverksamhet (postoperatörer) i Sverige.

Därefter beskriver förslagsställaren förenligheten med EU:s statsstödsregler och kommer fram till att en ändring i linje med PTS förslag kommer vara förenligt med EU:s statsstödsregelverk. I syfte att säkerställa driftsäkra och robusta posttjänster föreslås därför förordningsändringen.

Regelrådet finner att beskrivningen av problemet och syftet med förslaget är godtagbar.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

I konsekvensutredningen anges att distribution av postförsändelser fyller en viktig samhällsfunktion. Distributionen kan störas av omständigheter som störningar i el-, väg- och järnvägsnäten, sabotage eller brist på drivmedel. Om inget arbete genomförs för att proaktivt stärka distributionens resiliens kan den bli alltför sårbar för framtida störningar och därmed inte fungera fullt ut i tider av höjd beredskap eller krig.

Regelrådet finner att beskrivningen av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas är godtagbar.

Alternativa lösningar

I konsekvensutredningen anges att behovet av att stärka upp robustheten och i förlängningen driftsäkerheten för posttjänsterna i Sverige lämpligast genomförs genom att det införs ett nytt ekonomiskt stöd som postoperatörer kan söka för att genomföra robusthetshöjande åtgärder. Andra alternativ för att uppnå samma ändamål, såsom upphandling har inte bedömts lämpliga bland annat med hänsyn till bristande konkurrens på marknaden.

Regelrådet finner att beskrivningen av alternativa lösningar är godtagbar.

Berörda företag

I konsekvensutredningen anges att 25 företag har tillstånd att bedriva postverksamhet i Sverige.

Regelrådet har dock inte kunnat återfinna en beskrivning av berörda företag utifrån storlek, vilket är en brist i redovisningen. Såvitt Regelrådet kan bedöma kan ett stort antal företag påverkas, men mer indirekt och i positiv riktning, av mer robusta posttjänster. Det hade varit önskvärt om förslagsställaren hade beskrivit detta.

Trots det nämnda finner Regelrådet att beskrivningen av berörda företag sammantaget är godtagbar.

Förslagets effekter för företagens kostnader och intäkter

I konsekvensutredningen anges att stöd till robusthetsåtgärder kan sökas av större och mindre postoperatörer och förväntas ge vissa positiva effekter för de företag som beviljas stöd genom förstärkt motståndskraft mot oförutsedda avbrott i tjänsterna. För postoperatörer eller andra företag med närliggande verksamhet kan de föreslagna ändringarna medföra att skillnaderna i sådan motståndskraft ökar något i förhållande till stödberättigade operatörer. Sammantaget bedöms påverkan på företagen vara mycket begränsad.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Som framgår ovan finns det viss beskrivning av förslagets effekter för företag. Regelrådet har dock inte kunnat utläsa en beskrivning av den tidsåtgång som krävs för att ansöka om stödet, vilket är en brist i redovisningen. Vidare hade det varit värdefullt med en beskrivning av hur företagens intäkter kan påverkas på sikt, för de företag som får del av stödet. Avsaknaden av en beskrivning av dels tidsåtgång och kostnad för att ansöka om stödet, dels påverkan på intäkter, medför att konsekvensutredningen är ofullständig i denna del.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets effekter för företagens kostnader och intäkter är bristfällig.

Påverkan på konkurrens, särskilda hänsyn till små företag och andra relevanta konsekvenser

Påverkan på konkurrens

I konsekvensutredningen anges att stödet bedöms få begränsade konsekvenser för konkurrenssituationen inom postområdet men kan påverka möjligheten för företag att beviljas stöd för driftsäkra och robusta elektroniska kommunikationer.¹

Vidare anges att en stödordning som komplement till upphandling eventuellt kan påverka konkurrensen på postmarknaden. Ett statligt stöd som betalas ut i enlighet med de undantag som redogörs för i promemorians avsnitt 2, får dock anses ha en sådan effekt på konkurrensen mellan företag på postmarknaden att den bedöms vara försumbar.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Det är inte tydligt om samtliga aktörer som ansöker om stöd också kommer att beviljas stöd, vilket är relevant information. Det är också

¹ Promemorian s. 9.

otydligt vad förslagsställaren avser med sin formulering att stödet bedöms få begränsade konsekvenser för konkurrenssituationen inom postområdet men kan påverka möjligheten för företag att beviljas stöd för driftsäkra och robusta elektroniska kommunikationer.² Enligt Regelrådet bör konsekvensutredningen utvecklas och förtydligas i denna del.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag är bristfällig.

Särskilda hänsyn till små företag

I konsekvensutredningen anges att stöd till robusthetsåtgärder kan sökas av större och mindre postoperatörer och förväntas ge vissa positiva effekter för de företag som beviljas stöd. Regelrådet har inte kunnat utläsa någon annan beskrivning gällande små företag. Som framgår ovan har Regelrådet inte kunnat utläsa hur stödet kommer att fördelas och om mindre företag riskerar att få sämre förutsättningar än större företag. Avsaknaden av sådan information medför att konsekvensutredningen är ofullständig i denna del.

Regelrådet finner att beskrivningen av om särskilda hänsyn kan tas till små företag vid reglernas utformning är bristfällig.

Andra relevanta konsekvenser

Som framgår ovan är det inte tydligt hur stödet kommer att utformas och fördelas, liksom andra villkor för stödet. I avsaknad av en beskrivning är det enligt Regelrådet inte utslutet att det kan uppstå andra relevanta konsekvenser för företag.

Regelrådet finner att beskrivningen av andra relevanta konsekvenser är bristfällig.

Åtgärder för att begränsa förslagets kostnader och andra effekter

Regelrådet har inte kunnat utläsa en beskrivning av de åtgärder som har vidtagits för att förslaget eller beslutet inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte. En sådan beskrivning kan vara kort, med tanke på vissa förslags karaktär, men kan inte utelämnas helt. Eftersom beskrivningen är utelämnad är det en brist i redovisningen i denna del.

Regelrådet finner att beskrivningen av de åtgärder som har vidtagits för att förslaget eller beslutet inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte, är bristfällig.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

I promemorian anges att det är angeläget att åtgärder för att höja robustheten inom postsektorn kommer på plats. Ändringarna bör därför träda i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 1 april 2025.

² Promemorian s 9.

I konsekvensutredningen anges att ett visst informationsbehov kommer att finnas gentemot berörda företag vad gäller vilka åtgärder som kan vara aktuella för stöd. Detta anges bäst kunna tillgodoses genom riktade informationsinsatser från PTS.

Regelrådet finner att beskrivningen av om särskild hänsyn behöver tas till tidpunkten för ikraftträdande, liksom behovet av speciella informationsinsatser, är godtagbar.

Hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas

I konsekvensutredningen anges att utvärdering av konsekvenserna av förordningsändringen lämpligen genomförs av den myndighet som ansvarar för tillämpningen av förordningen, i dagsläget PTS. Konsekvensutvärderingen bör ske efter tre år.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Det saknas information om hur utvärderingen ska gå till, däremot framgår det när förslagsställaren bedömer att utvärdering bör ske. Regelrådet anser att det hade varit önskvärt med en beskrivning av hur utvärderingen ska göras. Enligt Regelrådet bör man vid en sådan utvärdering exempelvis följa upp hur stödet har påverkat konkurrensförhållandena för berörda företag. Med det sagt, kan den beskrivning som finns godtas i detta ärende.

Regelrådet finner att beskrivningen av hur och när konsekvenserna av förslaget eller beslutet kan utvärderas är godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven

I promemorian finns det en beskrivning av förslagets förenlighet med EU:s statsstödsregler.³ Förslagsställarens bedömning är att beslut om stöd kommer att vara förenligt med EU:s statsstödsregelverk. Regelrådet har inte funnit någon anledning till att ifrågasätta förslagsställarens bedömning.

Regelrådet finner att beskrivningen av om förslaget överensstämmer med, eller går utöver, de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen, är godtagbar.

Övrigt av relevans för ärendet eller Regelrådets bedömning

Det har inte framkommit något övrigt av relevans för ärendet eller för Regelrådets bedömning.

³ Promemorian s. 8.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 22 januari 2025.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Roland Sigbladh och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Katarina Garinder Eklöv

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Katarina Garinder Eklöv
Föredragande